

latát egy olyan helyzetben, amelyben náluknál talán senki sem kiszolgáltatottabb, amit az író kiválóan érzékelt az operarajongó lakástulajdonosnő felléptetésével. Ez a nő a maga természetes életöszönével, gesztusaival dedósokká fokozza le az önmagukat féltelmesnek gondoló, önnön fontosságukban semmiképpen sem kételkedő két férfiút.

Hogy valóban kétarcú műről van szó, amelyben a két szereplő helyzete, viszonya a fontos, nem pedig a Godot-lesés, igazolja L'uboslav Majera rendezése is az Újvidéki Színházban. Az előadásnak azok a jelenetei, amelyekben Franz (Bicskei István) és Josef (Soltis Lajos) egymás közötti viszonyának megannyi árnyalata mutatkozik meg, kiválóak, színészi szempontból nagyszerűek, példásan kidolgozottak, igazi színházi élményt jelentenek. Azok a jelenetek viszont, amelyekben azt a feladatot osztották ki nekik, hogy most tessék azt a bizonyos ismeretlent, Godot-t, Godinát vagy micsodát meglesni, amikor különféle készülékeket kapcsolgatnak, azok egyáltalán nem hitelesek, sőt zavaróan megjátszottak, mesterkéltek, áldrámaiságot példáznak. Vagyis a darab nem erről szól, hanem arról, amiről minden igazi dráma, két ember kapcsolatáról, amit ebben az adott esetben specifikussá tesz, hogy ez a két ember két besűgő. És ezt játssza el Bicskei meg Soltis – remekül. Egyszer úgy ültem, hogy perceként egészen közelről nézhettem a két kiszolgáltatott közül a kiszolgáltatottabb Josef – Soltis Lajos – szemét, ennek apró rezdülései, összehúzódsái, csillogása majd elborulása, ravasz felragyogása majd kiábrándult elsötétülése igazi drámára, emberi sorsra mutatott, csodálatos hitelességgel, Bicskei a „főnök” szerepében úgy érzékelteti fölényét, hogy érezzük közben szerencsétlenségét is. Mindketten mély emberi drámát játszanak el, Soltis – alkatából és szerepéből adódóan – több beleéléssel, Bicskei viszont – szerepéből következően – bizonyos distanciával, amely nemcsak pontos jellemzést ad, hanem kívülálló bírálat is. Felicita, a lakástulajdonosnő dramaturgiai funkcióra zsugorított szerepéből Ábrahám Irén formál néhány találó gesztussal, hanggal életet, hiteles, hús-vér alakot.

GEROLD László

K É P Z Ő M Ű V É S Z E T

CSERNIK ATTILA ILLUSZTRÁCIÓIHOZ

Korrekt konceptuális műveit ismerve, bizony, felkapja a fejét az ember Csernik Attila gyermekeknek szánt illusztrációi láttán. Az előbbieik józan, csöppnyit hideg kiszámítottsága, racionális, de – legalábbis tőlem – idegen világa után ezeknek a rajzoknak, vonalainknak, figuráinknak organikus élete, lelke van.

Olykor úgy tűnik, a gyermekkönyvkészítők és a gyermekkönyvfogyasztók között áthághatatlan fal magasodik. Azok számára, akiknek rögzített elképzeléseik vannak a legkisebbeknek szánt illusztrációkról, lehet, hogy különöseknak tűnnek Csernik illusztrációi, elsősorban azért, mert a színes-felületes díszletvilág helyett ráébredtetnek bennünket arra, ami a szöveg mélyén rejlik, de nem vesszük feltétlenül észre, a nyestetlen fantáziára.

Könnyű kézzel, gyorsan és mégis határozottan megformált rajzai derűs kedélyükkel, szívből jövő és a gyermekkor emlékeiből táplálkozó egyszerűségükkel tűnnek ki. Felidézik a tájjal, fákkal, virágokkal kötött bensőséges kapcsolatának emlékeit, s ezáltal rajzai egy, a felnőttek számára letűnt világ visszaemlékezéseivé nemesülnek, s az el nem vesztett áhítat hangján köszönti felnőttként is a gyermekkor boldog ligeteit. Tiszta, emberien meleg kis szigeteket formál ez az olykor sutaságot imitáló, humorosan fontoskodó ebada firkavilág. Csernik, ha az illusztrált szöveg úgy kívánja, nagyvonalúan kölcsönveszi a gyermekrajzok bumfordi báját vagy a virágésőket, szíveket, cseresznyeajkú babákat rajzolgató kamaszlányok látványvilágát, hogy azután, ha kell, könnyed iróniával fogalmazzon, ha a kedve úgy hozza, nosztalgiazzon egy kicsit, vagy a maga felül-emelkedettségével játékos jókedvvel idézze a felnőttek számára immár csak múlt időben létező világot.

Az ilyen jellegű feladatnak megvan a maga kockázata is, hiszen a képzőművészet számára idegen közeg felől érkező kihívás kedvez a túl képlékeny, fajsúlytalan művészeteknek. A leggyakoribb buktató talán a megidézett műhöz való egyoldalú hűség, a szó-tári értelmezések vizuális átültetése az irodalmi anyagot újra átgondoló képzőművész személyes kapcsolata nélkül. Csernik pályája ebből a szempontból szerencsésen alakult, ami főként annak az eredménye, hogy időben el tudott szakadni a tankönyvek és a gyermekeknek íródó folyóiratok leszűkített illusztrációsablonjaitól. A képzőművészetre s természetesen Csernikre is vonatkozhat Ignotus megjegyzése: „a költő ott kezdődik, ahol saját nyelve van”.

Felvetődhet annak kérdése is, hogy ezek a rajzok mennyire „hitelesek”, vagyis tényleg a gyerekek világáról van-e bennük szó. Voltaképpen azonban egyáltalán nem ez a kulcskérdés, mert a gyermekirodalomhoz való kötődésükön túl, ami e rajzokból kiviláglik, az az ezt is olvasó, abszorbeáló alkotóművész s annak a gyermeki világgal való alkalmi, személyes kapcsolata. Illusztrációi nem a „nagyvilág” elárulása egy „kisvilág” kedvéért, hanem egy új képi rendszer sikeres próbái. Ehhez pedig „csak” folytatnia kellett a gyerekkor látott, hallott világának felfedezését, továbbfejlesztnie annak különös kedélyességét és játékosságát.

A grafikai kínálat monotonijában üde színfoltot jelentenek Csernik illusztrációi. Úgy tűnik, még nem fáradt bele a szakmában illusztrálás ihletet öltő mesterségébe, ezért ezek a rajzok, technikailag is kiérlelt alkotások Csernik Attila grafikus pályájának fontos állomását jelzik, egyben megmutatják egy következetes alkotói magatartás eredményeit és továbblépési lehetőségeit.

NÁRAY Éva